

EELNÕU

VABARIIGI VALITSUS

ISTUNGI PROTOKOLL
Tallinn, Stenbocki maja

.02.2026

Päevakorrapunkt nr ...

Eesti seisukohad Euroopa Komisjoni digivaldkonna lihtsustamise koondpaketi kohta

1. Kiita heaks järgmised justiits- ja digiministri esitatud Eesti seisukohad Euroopa Komisjoni digivaldkonna lihtsustamise koondpaketi (Omnibus VII) kohta.

1.1. Euroopa digivaldkonna lihtsustamise koondpakettide üldised põhimõtted

1.1.1. Eesti toetab Euroopa digivaldkonna lihtsustamise koondpakettide raames ELi andmeõiguse reeglistiku lihtsustamist, et vähendada ettevõtjate ebavajalikku halduskoormust ja avaliku sektori töökoormust ning võimaldada andmeid turvaliselt jagada.

1.1.2. Eesti peab oluliseks, et isikuandmete kaitse regulatsiooni muudatused ei too kaasa tehisaru kasutusele võtmise ja treenimise senisest keerukamaks muutmist (näiteks peab ka avalik sektor saama vajadusel tehisaru lahendusi treenida) ega muuda EL põhiõiguste hartas sätestatud põhiõiguste olemust. Õigusaktide muudatustega peavad komisjonilt kaasnema põhjalikud mõjuanalüüsid.

1.1.3. Eesti leiab, et Euroopa digivaldkonna lihtsustamise koondpakettide menetlemisel tuleb arvestada, et käsitletavat teemat on sisulised, erineva ajakriitilisuse ja mõjuga ning omavahel seotud. Seetõttu tuleb esmajärjekorras lahendada kõige ajakriitilisemad küsimused, millel on vahetu mõju õiguskindlusele ja regulatsiooni õigeaegsele rakendamisele, eelkõige suure riskiga tehisintellekti määrase rakendumistähtaja sätete kehtima hakkamise edasi lükkamine.

1.1.4. Eesti peab oluliseks, et kõigi Euroopa digivaldkonna lihtsustamise koondpakettide raames tehtavate muudatuste puhul arvestatakse läbivalt küberturvalisuse nõuetega ning need muudatused ei vähendaks küberturvalisuse taset.

1.2. Üldises digikoondpaketi välja toodud andmeõiguse muudatused

1.2.1. Eesti toetab ühtse ELi andmemääruse loomist, mis koondab süsteemselt ja terminoloogiat ühtlustades avaandmete direktiivi, andmehaldusmääruse ning mitteisikustatud andmete vaba liikumise normid.

1.2.2. Eesti peab vajalikuks Euroopa Liidu tasemel väärtuslike andmestike kategooriate laiendamist, samas leiab Eesti, et avalikustada ei tohi andmestikke, mis seavad ohtu riigi sise- ja välisjulgeoleku. Täiendavate väärtuslike andmestike kategooria kehtestamisel tuleb arvestada mõjuga väiksematele liikmesriikidele.

1.2.3. Eesti leiab, et üldise digikoondpaketi ettepaneku tulemusena peab olema uues andmemääruses selgelt reguleeritud, millistel tingimustel võivad isikuandmed olla

avaandmeteks. Isikuandmete avaldamine võib avalikustamistena olla lubatud, kui andmesubjekt on selleks andnud oma nõusoleku või õigusega on ette nähtud andmete avalikustamine.

1.2.4. Eesti toetab privaatsustehnoloogiate laialdasemat kasutamist erinevate andmete kaitseks, sealhulgas tuleb anda Komisjoni juhised selliste tehnoloogiate kasutamise võimaluste ja kriteeriumide kohta. Eesti ei näe vajadust privaatsustehnoloogiate kasutusvõimaluste juhised anda EL õigusaktiga.

1.2.5. Eesti toetab ettepanekut kaotada nõue andmevahendusteenuste teavitamiseks ning leevendada andmevahendusteenusele kohalduvaid nõudeid täiendavate lisateenuste osutamise lubamisega.

1.2.6. Eesti toetab ettepanekut muuta ELi andmemäärust nii, et avalikul sektoril on õigus saada erasektorilt hädalukorras andmeid, kuid peab oluliseks, et selle sätte rakendamisel arvestatakse inimeste põhiõigustega ning liikmesriikides kohaldatakse seda ühtsetel alustel. Andmete edastamisel tuleb eelistada isikustamata andmete edastamist või kui see pole võimalik, siis tuleb kaaluda sobivate privaatsuskaitsetehnoloogiate kasutamist.

1.2.7. Eesti toetab ettepanekuid Euroopa Andmeinnovatsiooninõukogu mandaadi laiendamiseks, tugevdades nõukogu rolli andmepoliitika ja -korralduse, piiriülese andmevahetuse ja liiduülese tehnilise koostöö koordineerimisel.

1.2.8. Eesti toetab ettepanekut tunnistada kehtetuks veebipõhiste vahendusteenuste määrus (EL) 2019/1150. Õigusselguse tagamise eesmärgil toetame seda, et selle määruse teatud (digikoondpaketi väljatoodud) sätted kehtivad kuni neile viitavate EL õigusaktide muutmiseni, seda tähtajaga hiljemalt 31. detsember 2032.

1.3. Üldises digikoondpaketi väljatoodud ühtse teavitusakna ettepaneku ja muud kübervaldkonna seisukohad

1.3.1. Eesti toetab ettepanekut luua küberintsidentide, isikuandmetega seotud rikkumiste kui ka muude samalaadsete juhtumite raporteerimiseks ühtne teavitusaken. Ühtse teavitusakna loomisel on oluline tagada, et intsidentidest raporteerimine on turvaline, juurdepääsetav vaid vajalikele osapooltele, ei tõsta liikmesriikide kulusid ja kasutab ära olemasolevaid liikmesriikide lahendusi ning praktikaid. Ühtse akna loomine peab vähendama ka ettevõtjate halduskoormust ja kulu Euroopa Liidu eelarvele. Ennekoike tuleb lisaks teavituste sisu ühtlustamisele digikoondpaketi raames ühtlustada ka erinevates õigusaktides olevate teavituste esitamise tähtaegu.

1.3.2. Eesti teeb ettepaneku, et ühtse teavitusaknaga seonduvalt ühtlustatakse küberintsidentide taksonoomiat, lisades vastava ülesande ELi ameti ENISA põhiülesannete hulka. Eesti leiab, et ENISA koostatud küberintsidentide taksonoomia kasutamine peab olema kohustuslik liidu-ülelt.

1.3.3. Eesti toetab seda, et küberintsidentidest teavitamise ühtse teavitusakna loomine, arendamine ja haldamine muutub ELi ameti ENISA üheks põhiülesandeks. Eesti teeb ettepaneku majutada ühtne teavitusaken ELi ameti eu-LISA juures Eesti peakontori infrastruktuuris, lisades vastava ülesande eu-LISA põhiülesannete hulka.

1.3.4. Eesti teeb ettepaneku finantssektori digitaalset tegevuskerksust sätestavat määrust ehk DORA määrust ja vajadusel ka NIS2 direktiivi lihtsustada nii, et DORA määruse

kohaldamisalas olevad finantssektori ettevõtjad ei tohi nõuda DORA määruse turvalisuse nõuetele vastavust kolmandast isikust IKT-teenuste osutajatelt, kes vastavad NIS2 direktiivis ja selle alusel kehtestatud nõuetele.

1.4. Üldises digikoondpaketi väljatoodud isikuandmete kaitse üldmääruse muutmise seisukohad

1.4.1. Eesti ei toeta ettepanekut reguleerida isikuandmete kaitse üldmääruses tehisaru kui ühte tehnoloogilist lahendust. Eesti on seisukohal, et säilima peab IKÜM-i tehnoloogianeutraalsuse põhimõte. Samas ei tohi digikoondpaketi muudatused kaasa tuua tehisaru kasutusele võtmise ja treenimise senisest keerukamaks muutmist. Tehnoloogiaarenduseks isikuandmete töötlemine peab olema võimalik kõigil IKÜM-i andmetöötluste õiguslikel alustel. Eesti toetab, et tehnoloogia arendamiseks, mis on hõlmatud teadusuuringu mõistega, peab asjakohaste kaitsemeetmete rakendamisel olema lubatud töödelda ka eriliiki isikuandmeid. Eesti leiab, et õiguskindluse suurendamiseks tuleb IKÜM-is täpsustada laiemalt teadusuuringuga (sh tehnoloogiaarendusega) seonduvaid kaitsemeetmeid, mis omakorda ei tohi olla andmetöötlust liiga piiravad. Tehnoloogia arendamine ja käitamine on erinevad töötlemistoimingud ja vajavad Eesti hinnangul eraldiseisvat andmetöötluste õiguslikku alust.

1.4.2. Eesti toetab teadusuuringute mõiste avamist IKÜM-is, kuna see suurendab õigusselgust. Teadusuuringute mõiste peab hõlmama ka tehnoloogia, sealhulgas tehisintellekti, arendamist. Isikuandmete mõiste sisustamine IKÜM-is peab olema kooskõlas Euroopa Kohtu antud tõlgendusega ja põhitekti täiendamisele tuleb eelistada määruse põhjenduspunktidest selgituste lisamist. IKÜM-i muutmise käigus tuleb vältida uute määratlemata õigusmõistete kasutuselevõttu. Mõistete muutmisel IKÜM-s tuleb vastavad muudatused teha ka õiguskaitseasutuste andmekaitse direktiivis. Erinevate isikuandmete kaitset reguleerivate Euroopa Liidu õigusaktide muudatuste kohaldamisega peab olema ühtlustatud.

1.4.3. Eesti toetab ettepanekut kehtiva õiguse täpsustamiseks, mille kohaselt loetakse isikuandmete edasist töötlemist teadus- või ajaloo uuringute, statistilisel või avalikes huvides toimuva arhiveerimise eesmärgil kooskõlas olevaks töötluste algsete eesmärkidega. Andmetöötluste eesmärkide kooskõla ei loo Eesti hinnangul iseseisvat õiguslikku alust andmetöötlusteks, sh ei anna õigust täiendavaks andmehõiveks ja seda tuleks vastavalt määruse muutmisel põhjenduspunktis käsitleda.

1.4.4. Eesti toetab biomeetriliste andmete kasutamise lubamist isikusamasuse kinnitamiseks. Samas on Eesti seisukohal, et ettepanekus toodud tingimus, et andmed või kontrollivahendid peavad olema ainult andmesubjekti kontrolli all, ei ole praktiliselt teostatav. Eesti leiab, et nõue tuleks sõnastada nii, et see oleks seotud isiku poolt protsessi algatamise või konkreetse teenuse taotlemisega.

1.4.5. Eesti on seisukohal, et automatiseeritud töötlustel, sh profiilianalüüsil põhinevate otsuste regulatsioon IKÜM-is peab olema selgelt sõnastatud andmesubjekti õigusena. Automatiseeritud töötlustel põhinevaid, andmesubjektile õiguslikke tagajärgi kaasa toovaid või talle märkimisväärset mõju avaldavaid, otsuseid tohib teha üksnes piiritletud juhtudel ning vastutav töötleja peab sellise andmetöötluste suhtes rakendama täiendavaid kaitsemeetmeid, sh peab andmesubjektil säilima õigus isiklikule kontaktile, et väljendada oma seisukohta ja otsust vaidlustada.

1.4.6. Eesti ei toeta ettepanekut piirata andmesubjekti õigusi selliselt, et õigus oma andmetega tutvuda oleks andmesubjektil üksnes andmekaitse listel eesmärkidel. Andmetega tutvumise õigus peab olema andmesubjektil ka muul juhul kui üksnes andmekaitsega seonduvalt.

1.4.7. Eesti on seisukohal, et Euroopa Andmekaitseenõukogul tuleb anda täpsustavad juhised isikuandmete kaitse alastest rikkumistest teavitamise kohta, eelkõige mida peetakse alusetuks viivituseks ja kõrgeks ohuks. Eesti ei toeta rikkumistest teavitamise lävendi tõstmist kõrge ohuga intsidentideni, vaid soovib, et teavitamise lävend on seotud ohtudega, mida ei saa pidada väikeseks.

1.4.8. Eesti leiab, et ettepanekuga tuleb säilitada Euroopa Andmekaitseenõukogu senised pädevused ja nende arvelt ei ole asjakohane suurendada Euroopa Komisjoni pädevusi. Eesti on seisukohal, et ka edaspidi peab Euroopa Andmekaitseenõukogu andma ühtseid juhiseid IKÜM-i tõlgendamisega seotud küsimustes.

1.4.9. Eesti toetab ettepanekut lihtsustada nõudeid seoses isikuandmete salvestamisega lõppseadmes (nn küpsised), kuna see leevendab nõusoleku väsimust. Eesti peab oluliseks, et küpsiste puhul oleks ajaline kehtivus määratud nii keeldumisele kui ka nõusoleku andmisele. Juhul kui isik on andnud nõusoleku lõppseadmes isikuandmete salvestamisele, peaks Eesti hinnangul ka sellisel juhul teatud ajaperioodi tagant temalt üle küsima, kas ta jätkuvalt on nõus tema poolt eelnevalt andmetöötuseks antud nõusolekuga.

1.4.10. Eesti teeb ettepaneku, et liikmesriigi andmekaitse järelevalveasutustel peab olema võimalus jätta kaebused läbi vaatamata, kui need ei ole andmekaitse normide täitmise tagamise seisukohalt prioriteetsed.

1.5. Tehisaru regulatsioon koondpaketis väljatoodud EL tehisintellekti määruse muutmise seisukohad

1.5.1. Eesti toetab tehisintellekti määruse muutmist eesmärgiga anda üldotstarbeliste tehisintellektimudelite ja väga suurtel digiplatvormidel või otsingumootorites rakendatavate tehisintellekti süsteemide järelevalve ülesanne Euroopa tehisintellekti ametile, kuid selline AI ameti järelevalve peab olema piiriüleste ja süsteemsete riski aspektide osas, milles liikmesriigi pädevusest ja võimekusest üksi ei piisa. Tehisintellekti ameti järelevalve pädevus ei tohi dubleerida siseriiklikku järelevalve pädevust ega takistada siseriiklikku järelevalvet, kus riigil on suveräänsus, pädevus ja mõistlik võimalus järelevalvet ise teostada. Lisaks on oluline väga suurte digiplatvormide või otsingumootorite pakkujate järelevalve nõuete ühtlustamine erinevate Euroopa Liidu õigusaktide vahel, tagamaks neile ühtne Euroopa järelevalveraamistik.

1.5.2. Eesti toetab tehisintellekti määruses väikese ja keskmise suurusega ettevõtetele ettenähtud lihtsustusmeetmete laiendamist väikese ja keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtetele, et vähendada nende halduskoormust ja toetada konkurentsivõimet.

1.5.3. Eesti toetab tehisintellekti määrusega kõrge riskiga AI süsteemide pakkujatele kehtestatud nõuete edasilükkamist, et anda Euroopa Komisjonile täiendavat aega standardite ja juhiste väljatöötamiseks. Lisaks peab avalikule ja erasektorile jääma piisav aeg, et oma tegevused loodud standardite ja juhistega kooskõlla viia. Nõuete kohaldumise tähtaja prognoositavuse eesmärgil tuleb paindlike tähtaegade asemel kehtestada kindlad rakendustähtajad.

1.5.4. Eesti on teatud tingimustel valmis toetama ettepanekut, mis võimaldaks isikuandmeid töödelda tehisaru kallutatuse avastamiseks ja kõrvaldamiseks. Sellisel töölusel peavad olema rakendatud piisavad privaatsuskaitse meetmed, vajadus eriliigiliste andmete töötuseks peab olema põhjendatud ega tohi olla vaikimisi lubatud eelduseks. Taolist uut sätet AI määruses ei tohi lugeda eraldiseisvaks andmetöötuse õiguslikuks aluseks.

1.5.5. Eesti peab oluliseks tehisaru regulatiivsetes testkeskkondades ja reaalsetes tingimustes testimise võimalusi, kuid Euroopa Liidu tasandil ei tohi regulatsioone kinni kirjutada, takistada innovatsiooni ega ohtu seada põhiõiguste kaitset. Eesti toetab AI ameti juurde regulatiivse testkeskkonna loomist, kui see loob lisandväärtust siseriiklike testkeskkondade ees, näiteks toetab piiriüleste süsteemide testimist ja ei dubleeri riigisiseseid testkeskkondasid.

1.5.6. Eesti toetab ettepanekut muuta tehisintellekti määruises põhiõigusi kaitsvate asutuste volitusi viisil, mis suunab põhiõigusi kaitsvaid asutusi ja turujärelevalveasutusi koostööle ning väldib järelevalvatavatel korduvat dokumentide esitamist, kuid ei piira põhiõigusi kaitsvate asutuste pädevust teha järelevalvetoiminguid.

1.5.7. Eesti peab oluliseks digi- ja tehisaru oskuste arendamist, mis toetab nii innovatsiooni, konkurentsivõimet kui ka kaasavat osalemist tehisarupõhises digipöördes. Selliste oskuste arendamine peab toimuma erinevate osapoolte, sealhulgas tehisaru juurutajate ja pakkujate ning avaliku sektori koostöös.

2. Eesti esindajatel Euroopa Liidu Nõukogu erinevatel tasanditel väljendada ülaltoodud seisukohti.
3. Riigikantseleil esitada punktis 1 nimetatud eelnõu ja seisukohad Riigikogu juhatusele ja teha seisukohad teatavaks Eestis valitud Euroopa Parlamendi liikmetele ning Eestist nimetatud Majandus- ja Sotsiaalkomitee ja Regioonide Komitee liikmetele.

Kristen Michael
peaminister

Keit Kasemets
riigisekretär